
Vergaderjaar 2025-2026

36 800 K Vaststelling van de begrotingsstaat van het Defensiematerieelbegrotingsfonds voor het jaar 2026

C **VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING¹**
Vastgesteld 30 april 2026

Het voorliggende wetsvoorstel heeft de leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Inleiding

De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** hebben kennisgenomen van het voorstel voor de begroting Defensiematerieelbegrotingsfonds 2026. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de **SP**-fractie hebben kennisgenomen van de Defensiematerieelbegrotingsfonds 2026 en hebben daarover nog de volgende vragen.

De leden van de **Volt**-fractie hebben kennisgenomen van de voorstellen voor de begrotingen Defensie en Defensiematerieelbegrotingsfonds 2026. Zij hebben over beide een aantal vragen die onderling met elkaar verband houden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

Onafhankelijkheid van de Verenigde Staten in productie

1. De regering stelde in de behandeling in de Tweede Kamer dat de licentieovereenkomsten op de korte termijn zodanig noodzakelijk waren dat deze binnen de 40%- en 50%-doelstellingen zouden moeten vallen.²
 - a. Welk aandeel hebben licentieovereenkomsten op dit moment in de totale aanschaf van defensiematerieel?
 - b. En kan de regering cijfers geven over hoeveel procent van de huidige aanschaf van materieel gezamenlijk (bilateraal, multilateraal of op EU-niveau) gebeurt en hoeveel procent van het aangeschafte materieel van Nederlandse of Europese bodem (exclusief licentieovereenkomsten)?
2. Is de 50%-doelstelling een minimum, een streefwaarde of een plafond? Zo nee, waarom lijkt de regering het woord "minstens" niet expliciet te willen gebruiken? Is de regering voorstander van het in de toekomst verder verhogen van deze norm?

¹ Samenstelling:

Van Apeldoorn (SP), Van Ballekom (VVD), Beukering (Fractie-Beukering), Van Bijsterveld (JA21), Croll (D66), Crone (GroenLinks-PvdA), Dessing (FVD) (ondervoorzitter), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Goossen (BBB), Van der Goot (OPNL), Hartog (Volt), Huizinga-Heringa (CU) (ondervoorzitter), Karimi (GroenLinks-PvdA), Marquart Scholtz (BBB), Martens (GroenLinks-PvdA), Moonen (D66), Nicolai (PvdD), Petersen (VVD) (voorzitter), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (GroenLinks-PvdA), Van de Sanden (fractie-Van de Sanden), Van Strien (PVV), Thijssen (GroenLinks-PvdA), Van Toorenburg (CDA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Vogels (VVD), De Vries (SGP), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

² Verslag TK, 2025-2026, 47 en Verslag TK, 2025-2026, 48.

3. Kan de regering omwille van de volgbaarheid hiervan per jaar vanaf 2026 in de Stand van Defensie een tabel opnemen met:
 - a. het aandeel gezamenlijke inkoop,
 - b. het aandeel Europese inkoop (ex. licentieproductie),
 - c. het aandeel Europese licentieproductie van niet-Europese systemen. Zo nee, hoe kan het parlement de voortgang in dit dossier goed volgen?
4. Kan de regering bevestigen dat een systeem niet als “Europees” wordt meegeteld indien de operationele inzet, software-updates, reservedelen, cloudtoegang of munitievoorziening in beslissende mate afhankelijk blijven van een niet-Europees moederbedrijf of exportregime?
5. Hoe voorkomt de regering dat Europese samenwerking in de praktijk vooral wordt ingevuld als “Europese assemblage van niet-Europese technologie”, terwijl zodoende de strategische afhankelijkheid juist in stand kan houden, zo vragen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie.

Specifieke vragen rond AI

6. Een Europese pijler binnen de NAVO en geloofwaardige afschrikking vereist het opbouwen van allerhande capaciteiten, waaronder zeer belangrijk de *enablers* voor (gezamenlijk) militair optreden. Erkent de regering dat Artificial Intelligence (AI) eveneens een *enabler* is of zal worden voor militair optreden, en welke stappen zet de regering om in Europees verband AI-toepassingen voor wapensystemen te ontwikkelen?
7. Wat doet de regering om samen met Europese partners AI-toepassingen voor defensiesystemen te ontwikkelen, die onze technologische afhankelijkheid van Amerikaanse Big Tech verminderen om onze strategische autonomie te vergroten? Is de regering bijvoorbeeld bezig om - samen met Europese en andere NAVO-bondgenoten - Europese alternatieven te helpen ontwikkelen voor Palantirs Maven Smart System (MSS) NATO?
8. Het MSS NATO wordt recent gebruikt in samenhang met Claude LLM van het eveneens Amerikaanse bedrijf Anthropic, zo constateren de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie. In hoeverre is het mogelijk om het MSS NATO - als Nederland of als Europese pijler binnen de NAVO - te gebruiken in samenhang met een alternatieve, Europese LLM zoals Le Chat van het Franse bedrijf Mistral?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

Defensie-industrie, strategische autonomie en internationale afhankelijkheden

1. De leden van de SP-fractie vragen de regering of zij een overzicht kan geven van:
 - het aandeel van alle defensie-uitgaven dat terechtkomt bij Nederlandse, Europese en niet-Europese bedrijven;
 - het aandeel dat specifiek naar Amerikaanse en Israëliische defensiebedrijven gaat?
2. Met welke Amerikaanse en Israëliische bedrijven zijn voor 2026 en latere jaren contracten afgesloten, en wat is de omvang daarvan in euro's voor elk contract?
3. Hoe verhouden de aankopen van wapens en wapensystemen van defensiebedrijven van buiten de EU zich tot het streven naar versterking van de Europese defensie-industrie en strategische autonomie? Is de regering bereid ervoor te zorgen dat het aandeel van uitgaven aan materieel geleverd door bedrijven buiten de EU substantieel en op de kortst mogelijke termijn substantieel naar beneden gaat?
4. In hoeverre is er sprake van strategische afhankelijkheden van derde landen bij kritieke defensietechnologie en -infrastructuur? En om welke landen en wat voor soort afhankelijkheden gaat het dan?

Transparantie, AI en democratische controle

5. In onder andere de Stand van Defensie van het najaar van 2025 geeft de regering aan dat, mede vanwege veiligheidsredenen, minder informatie openbaar wordt gemaakt over gereedheid en materieel en Defensie in het algemeen minder open zal moeten zijn.³ Hoe waarborgt de regering dat de Kamer haar controlerende taak volledig kan blijven uitoefenen, en welke (soort) informatie is sinds 2025 niet langer openbaar beschikbaar?

³ Ministerie van Defensie, 'Stand van Defensie. Bouwen aan een sterke en slimme krijgsmacht. Najaar 2025', p. 9, Bijlage bij: *Kamerstukken II*, 2025-2026, 36800 X, nr. 3.

6. Welke middelen worden in 2026 besteed aan AI, autonome systemen en digitale capaciteiten binnen Defensie, en hoe wordt geborgd dat de inzet daarvan in overeenstemming is met internationaal recht en ethische normen?
7. Kan de regering ingaan op in hoeverre zij voornemens is gebruik te maken van systemen van bedrijven zoals Palantir Technologies? Kan de regering toelichten wat de 'pilot' met het Maven Smart System (MSS) van Palantir, zoals bericht in de NRC⁴, precies inhoudt, en wanneer met deze Pilot zal worden gestart en wanneer verwacht wordt dat deze wordt afgerond? Welke waarborgen met betrekking tot privacy en democratische controle worden hierbij op welke wijze in achtgenomen? Zijn er ook nog andere dergelijke pilots voorzien?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

De leden van de Volt-fractie vragen de regering of zij een overzicht kan geven van de investeringen die Nederland van plan is te doen om binnen de NAVO onafhankelijker van niet-Europese partners te worden op het gebied van 'command and control'-infrastructuur. Hoe zit dit met additionele investeringen op het gebied van militaire inlichtingen?

De regering heeft aangegeven nauwer te willen samenwerken met Frankrijk op het gebied van de nucleaire afschrikking. Tot welke nieuwe investeringen leidt dit? Welke aanpassingen is de regering voornemens te doen aan in Nederland gelegen infrastructuur?

De minister van Financiën heeft onlangs het initiatief aangekondigd voor een 'Multilateral Defence Mechanism'.⁵ Hoe denkt de regering dit vorm te geven? Welke andere structuren is de regering voornemens in te richten voor gezamenlijke aankopen? Hoe verhoudt dit zich tot een EU-inkoopautoriteit? Hoe worden deze samenwerkingen opgenomen in de begroting? Hoe voorziet de regering parlementaire controle op de uitgaven aan dit fonds?

De regering geeft in het coalitieakkoord aan om 40% van het materieel gezamenlijk te willen inkopen met partners, waarvan 50% met Europese partners.⁶ In de discussie in de Tweede Kamer beloofde de staatssecretaris van Defensie duidelijkheid te verschaffen over de vraag of in dit percentage ook productie wordt meegenomen die in licentie van buiten Europa gelegen landen wordt uitgevoerd.⁷ Heeft de regering inmiddels een antwoord op die vraag?

Voor een gedeelte van het aangeschafte materieel is de daadwerkelijk inzet afhankelijk van toestemming van de landen waar het materieel is aangeschaft. Voor welk percentage van de geplande aanschaf gaat dit op? Is de regering voornemens dit percentage terug te brengen? Heeft Nederland eenzelfde of een gelijklopend beding op leveranties vanuit Nederland?

Een deel van onze inzetbaarheid is afhankelijk van beschikbaarstelling door private ondernemingen. Dat geldt bijvoorbeeld voor satellietcapaciteit. Heeft Nederland hiervoor contracten onafhankelijk van NAVO-partners? Zijn er boeteclausules in de contracten opgenomen wanneer de private ondernemingen zich niet aan het contract houden?

⁴ NRC, 'Find, fix and finish. Hoe AI de oorlogsvoering beïnvloedt', 3 april 2026, <https://www.nrc.nl/nieuws/2026/04/03/find-fix-and-finish-hoe-ai-de-oorlog-beinvloedt-a4924298>.

⁵ NOS, 'Nederland, VK en Finland zetten financiële instelling voor defensie op', 17 maart 2026, <https://nos.nl/artikel/2606669-nederland-vk-en-finland-zetten-financiele-instelling-voor-defensie-op>.

⁶ 'Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland. Coalitieakkoord 2026-2030, D66, VVD en CDA', 30 januari 2026, <https://www.kabinetsformatie2025.nl/documenten/2026/01/30/aan-de-slag---coalitieakkoord-2026-2030>, p. 32.

⁷ Verslag TK, 2025-2026, 48, p. 51-52.

Overeenkomstig met in NAVO-verband gemaakte afspraken zal Nederland 1,5% van het BNI vrijmaken voor aan defensie gerelateerde investeringen in civiele infrastructuur. Kan de regering aangeven welk budget hiervoor in 2026 beschikbaar is en wat daar precies onder zal vallen? Is de regering bereid om in de toekomst een overzicht van deze investeringen op te nemen in de voorliggende begroting? Kan de gebruikte formule voor de nota 'Homogene Groep Internationale Samenwerking' hier een inspiratie voor zijn?

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking ziet met belangstelling uit naar de nota naar aanleiding het verslag en ontvangt deze graag zo spoedig mogelijk.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Petersen

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Van Luijk